

Tieto- ja turvallisuusosasto
Digitaalinen luottamus -yksikkö

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta

Puolustusministeriö on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan, että sotilastiedustelusta annettua lakia muutettaisiin niin, että laista poistettaisiin yleinen kieltä käyttää tai kohdistaa tiedustelumenetelmiä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan tai kyseisessä tilassa. Lainsäädäntöä muutettaisiin niin, että tekninen kuuntelu, paikkatiedustelu, peitetoiminta ja valeosto sallittaisiin pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa tai kohdistaminen tällaiseen tilaan. Näistä kaksi ensimmäistä edellyttäisi tuomioistuimen lupaa. Lisäksi säädettäisiin mahdolliseksi laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentamisesta tai poisottamisesta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Yleisen kiellon kumoamisen myötä kaikkia tiedustelumenetelmiä (kuten suunnitelmallinen tarkkailu ja tekninen katselu) ei kuitenkaan saisi käyttää tai kohdistaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa, vaan näiltä osin säädettäisiin nimenomaisesta kiellosta. Esityksen tavoitteena on parantaa sotilastiedusteluviranomaisen toimintamahdollisuuksia muuttuneessa, aiempaa epävarmemmassa toimintaympäristössä. Lisäksi esityksen tavoitteena on ylläpitää ja parantaa maanpuolustusta ja kansallista turvallisuutta, kun sotilastiedustelun kohteista saataisiin entistä tarkemmin ja kohdennetummin tietoa.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää kannatettavana esityksen tavoitteita maanpuolustuksen ja kansallisen turvallisuuden parantamisesta ja ylläpitämisestä. Ministeriö pitää perusteltuna sitä, että viranomaisten toimintamahdollisuuksia seurataan ja kehitetään turvallisuusympäristön muuttuessa. Sotilastiedusteluviranomaisen toimintamahdollisuuksia säädettäessä on kuitenkin otettava huomioon, että kysymys on erityisen perusoikeusherkistä toimivaltuuksista (salainen tiedonhankinta ja salaisen tiedonhankinnan keinoin saadun tiedon käsittely), joiden valmistelussa on aidosti kiinnitettävä huomiota viranomaistoiminnan kehittämisen ohella myös toimenpiteiden kohdehenkilöihin ja erityisesti sivullisiin henkilöihin kohdistuviin perus- ja ihmisoikeusvaikutuksiin sekä käytettävissä olevien oikeusturvakeinojen riittävyyteen.

Muutokset sotilastiedustelua koskevaan lakiin koskevat pitkälti kotirauhan piiriin ulottuvia toimia ja niiden toteuttamisen mahdollistaisi perustuslain 10 §:ään esitetty muutos (HE 50/2026 vp). Lausuttavana olevassa esityksessä todetaan ehdotetut toimivaltuuksien laajennukset puuttuvat perustuslain 10 §:ssä turvattuun kotirauhaan sekä osin myös yksityiselämän suojaan (s. 47). Liikenne- ja viestintäministeriö tuo esiin, että tiedustelutoimivaltuuksien laajentamisella olisi vaikutuksia myös yksityiselämän suojaan kuuluvaan viestinnän luottamuksellisuuteen, mitä perustuslain 10 § niin ikään turvaa. Luottamuksellisen viestin suojaan puuttuviksi salaisiksi tiedonhankintakeinoiksi on esimerkiksi poliisilain yhteydessä arvioitu muun muassa telekuuntelu ja

tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta (HE 198/2017 vp s. 8–9). Ehdotus mahdollistaisi luottamuksellisen viestin sisällöstä tiedustelumenetelmillä tiedon hankkimisen myös silloin, kun luottamuksellinen viestintä tapahtuu pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa (ehdotettu sotilastiedustelusta annetun lain 26 §).

Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa, että hallituksen esityksessä ehdotettavien toimivaltuuksien yhteensopivuus perustuslain 10 §:n kanssa on riippuvainen perustuslain muuttamisesta tavalla, joka sallii toimivaltuuksista säätämisen. Ministeriö kiinnittää tässä yhteydessä huomiota erityisesti esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutuksista suhteessa perustuslain 10 §:ssä turvattuun luottamuksellisen viestinnän suojaan.

Teknisen kuuntelun mahdollistaminen pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa ja siten kotirauhan piirissä käytävän keskustelun kuunteleminen voisi käytännössä tarkoittaa varsin huomattavaa tai pitkäkestoistakin puuttumista luottamuksellisen viestinnän suojaan. Kuuntelun kohteeksi saattaa joutua lähes tiedustelumenetelmän käytön kohteena olevan lisäksi väistämättä myös sivullisia, kuten esityksen perusteluissa todetaan (s. 48, 65, 74 ja 76). Kysymys on kotirauhan suojan ohella puuttumisesta luottamuksellisen viestin salaisuuteen, sillä kotirauhan piirissä käytävä keskustelu on selvästi luottamukselliseksi tarkoitettu, kuten lausuttavana olevassa ehdotuksessa todetaan (s. 75 ja HE 309/1993 vp, s. 53/II).

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää edellä todetusti esityksen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää myönteisenä, että pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa tapahtuvan teknisen kuuntelun käytön yleiseksi edellytykseksi rajattaisiin käytön viimesijaisuus muihin tiedustelukeinoin nähden. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää kuitenkin olennaisena, että jatkovalmistelussa arvioidaan huolellisesti esitettävien muutosten vaikutus sekä toimenpiteen kohteen kuin myös sivullisten viestinnän luottamuksellisuuden suojaan, erityisesti teknisen kuuntelun osalta. Ministeriö pitää keskeisenä, että ehdotettavista muutoksista viestinnän luottamuksellisuuden suojaan aiheutuvat rajoitukset ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia. Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota perustuslain 10 §:n arviointiin luottamuksellisen viestin suojan osalta ja katsoo, että esityksen perusoikeusarviointi jää kuitenkin varsin yleiselle tasolle viestinnän luottamuksellisuuden suojan kannalta.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää luottamuksellisen viestinnän suojan kannalta perusteltuna, että pysyväisluonteiseen asumiseen kohdistuvan tiedusteluun liittyisi ennakkollisia ja jälkikäteisiä oikeussuojakeinoja, kuten tuomioistuimen etukäteispäätöstä, tiedusteluvalvontavaltuutetun osallistuminen päätöksentekoon, reaaliaikainen ja jälkikäteinen valvonta sekä muu ulkoinen, monitasoinen valvonta. Ministeriö kuitenkin kiinnittää huomiota erityisesti jälkikäteisten oikeussuojakeinojen riittävyyteen. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään arvioinut, että tuomioistuimen etukäteen antama lupa ei voi korvata jälkikäteistä kontrollia sellaisenaan, koska perusoikeuden rajoituksen kohde ei voi osallistua etukäteiseen päätöksentekoon (s. 78 ja PeVL 35/2018 vp ja PeVL 36/2018 vp). Liikenne- ja viestintäministeriö pitää perusteltuna, että esityksen jatkovalmistelussa arvioidaan, ovatko esitetyt jälkikäteiset oikeussuojakeinot riittäviä myös siltä osin, kun kysymys on kotirauhan piirissä tapahtuvaan luottamuksellisen viestin suojaan puuttumisesta.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää luottamuksellisen viestin suojan kannalta myönteisenä, että teknisen kuuntelun ja paikkatiedustelun edellytyksenä olisi se, että tietoja ei ole hankittavissa muulla tiedustelumenetelmällä. Ministeriö pitää tarpeellisenä, että esityksen jatkovalmistelussa arvioidaan pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa tapahtuvasta

tiedustelutoimivaltuuksien käytöstä aiheutuvia vaikutuksia myös muiden kuin kohdehenkilön harjoittamaan luottamukselliseen viestintään. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tältä osin tarpeellisenä tarkentaa esityksen jatkovalmistelussa, miten erityisesti sivullisten henkilöiden oikeusturva toteutuu ja miten heitä koskevan tiedon minimointi tapahtuu. Esityksestä jää jossain määrin epäselväksi, missä laajuudessa tiedustelutoimivaltuuksilla tosiasiasa puututtaisiin luottamuksellisen viestin suojaan nauttivaan viestintään kotirauhan piirissä. Tätä koskeva arviointi esityksessä on varsin suppeaa ja sisältää tulkinnanvaraisuutta. Ministeriö pitää perusteltuna tältä osin täydentää esitystä arviolla sen suhteesta perustuslain 10 §:ssä turvattuun luottamuksellisen viestin suojaan, jotta esitys täyttää perusoikeuksien yleisten rajoittamisedellytykset myös luottamuksellisen viestin suojan kannalta.

Lopuksi ministeriö toteaa, että esityksen ja esitettävien toimivaltuuksien suhteen arvioinnissa perustuslain 10 §:ään ja luottamuksellisen viestin suojaan on olennainen merkitys sillä, hyväksyykö eduskunta samanaikaisesti käsiteltävänä olevan esityksen perustuslain 10 §:n muuttamisesta. Arvioinnissa on edelleen ratkaisevaa, minkä sisältöisenä esitys hyväksytään ja kuinka perustuslakivaliokunta arvioi perustuslain 10 §:ään esitettyjä muutoksia. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää keskeisenä, että esityksen jatkovalmistelussa huomioidaan perustuslain 10 §:n muuttamista koskevan hallituksen esityksen käsittelyn eteneminen ja lopputulos sekä arvioidaan ehdotettavia toimivaltuuksia suhteessa siihen.

Laura Eiro

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Maiju Vertanen

Suunnittelija

VN/10644/2024-LVM-101

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: